

Mislil sem že, da bom svojo odločitev iz leta 1989, da raziščem in preštejem grobišča na Celjskem, ob svojem jubileju končal. Toda niti sanjalo se mi ni, v kako obsežno, 60 let prikrivano, in težavno delo sem zagrizel. Posebno zaradi smrtne in eksistenčne prestrašenosti ljudi na eni strani, na drugi pa dosmrtne in dedne privilegiranosti drugih.

Po branju mojih zapisov o grobiščih v Demokraciji me je poklical Alojzij Zidanšek, ali mi lahko da naslov gospoda iz Šmarja pri Jelšah, ki bi želel pokazati dve grobišči žrtev

Mit o Poljani

2. del

iz Šmarja in okolice, ki do zdaj nista bili omenjeni. Z dr. Mitjem Ferencem sva že bila dogovorjena, da greva na to območje počrtnit tiste bele lise, kakor se je izrazil g. Ferenc, ki sem jih jaz opisal, on jih pa nima zemljiškoknjižno označenih.

Tako smo se nekega dne po pogovoru dobili v bifeju sredi Šmarja. Mitja Cimperšek, univ. dipl. inž. gozd., ki mi je po telefonu sporočil svojo željo, da nam pokaže grobišča, je naju s Ferencem vodil skozi Šmarje po poti proti Ločnici. Spotoma nama je razložil, da so tudi njemu partizani ubili očeta nekje pri Sevnici. Za grobišča v Šmarju so mu povedali okoliški kmetje, ker so bili tu poleg premožnih šmarskih trgovcev pobiti tudi šmarski "kulaki", veliki kmetje, kot so bili Jože Brglez, Wagner, Grad, Lešnik itd.

"Konjski britof"

Po vožnji skozi gozd pod Cerovcem smo se pripeljali do sveže, z gnojvko polite prostrane njive, kjer na

zahodnem delu teče potok Ločnica. Tu smo pustili avto in se napotili levo peš po kolovozu. Kmalu smo zapustili tudi kolovoz in se po ozki stezi spustili prek potoka na zamočvirjen travnik, ki se je kakor vodni zaliv zajedel v gozd. Desni krak tega travnika se konča z veliko udrtino, poraslo s travo. Tu je grobišče, je rekel g. Cimperšek. Osameli kmet iz Borinja mu je pravil, da so žrtve partizani vozili sem kmalu po vojni vsaj štirinajst dni, ker se je ponoči slišalo streljanje. Grobišče je zdaj neoznačeno, nedotaknjeno in idealno za izkop in indentifikacijo žrtev. Mitja Ferenc ga je zemljiškoknjižno označil.

Nazaj grede smo se ustavili pri umetnem ribniku pod Spodnjim Cerovcem. Ob njem stoji razkošna brunarica z masivnimi mizami in klopami. Ima tudi urejeno parkirišče. Stopili smo do ribnika, kjer nam je g. Cimperšek dejal, da ljudje govorijo, da je bil tam, kjer je zdaj ribnik, nekje na sredini debel kol, ki je označeval grobišče. Svoje žrtve so partizani vozili s

tovornjaki iz šmarskih zaporov do Ješovca, do koder je bila cesta prevozna. Tam so jih raztovorili in jih naprej vodili peš. Med žrtvami je bilo veliko starih in onemoglih, ki že po petsto metrih niso mogli več hoditi. Odločili so se, da jih pobijejo na prvem primernem kraju, in to je bila dolinica, kjer je zdaj ribnik. Lastnik zemljišča je bil kmet iz Spodnjega Cerovca.

Zdajšnji lastnik je kasneje dejal, da je domnevno grobišče okoli petnajst metrov od zadnjega roba na desni strani ribnika, na parceli, kjer je posadil smreke. Ljudje so govorili, da je to Konjski britof.

Grobišče na Poljani

Albin Krajnc iz Prevalj me je nekega dne poklical, češ da se me spominja še iz časa osamosvojitve, ko smo v okviru Slovenske demokratične zveze in že odcepljene stranke Narodnih demokratov politično zborovali v dvoranah na ulici Komenskega in v mali dvorani parlamenta na Šubičevi ulici v Ljubljani.

Zdaj je moje zapise o grobiščih zasledil v Demokraciji. Prosil me je, naj pridem na Poljano, kjer pozna Marijo Drofenik, ki je stara že veliko čez 80 let in se dobro spominja dogodkov v maju 1945. Njeno pričevanje bi bilo treba zapisati. Dogodki so bili čisto drugačni, kot jih opisujejo partizani in so napisani na spomeniku sredi Prevalj.

Za take ogledne in pričevanja ponavadi poiščem družbo kakega prijatelja ali znanca, saj poleg zapisa štiri ušesa in štirje pari oči slišijo in vidijo več. Tako sem za družbo prosil in pregovoril upokojenega primarija Ivana Dolinarja, dr. med. Z g. Krajncem smo se dobili v bifeju Rutar sredi Poljane, saj so gostilne in bifeji najprimernejši za srečanja v nepoznanih krajih. Dolinar je bil za mojega spremljevalca še posebno primeren, saj sta bila z očetom partizana Zidanškove brigade.

Poboj ranjencev

Po popiti kavi in predstavitvi smo